

K významu filosofických kvestií mistra Jeronýma Pražského v husitském myšlení
(text k obhajobě diplomové práce)

Vypracoval: Ota Pavlíček

Ve své diplomové práci jsem se zabýval tématem latinských filosofických kvestií Jeronýma Pražského, jeho dílem v kontextu jeho života a husitského myšlení jako takového. Důvodem pro volbu tohoto tématu byla skutečnost, že se mi učení tohoto českého mistra a přítele Jana Husa jevílo jako důležité a přitom nejasné a generalizované do nicneříkajících „škatulek“ tzv. extrémního realismu, pojmu, který by dokázal smysluplně vyložit jen málokdo. Nadto se mi zdálo, že k tématu existuje velmi malé množství literatury a proto bude má práce založena především na interpretaci primárních pramenů. Jak jsem později zjistil, mé tehdejší představy o sekundární literatuře nebyly zcela přesné.

Na počátku mého studia literatury k tomuto tématu stojí četba knihy od Amedeo Molnára, „Pohyb teologického myšlení – přehledné dějiny dogmatu“, na kterou mě shodou okolností laskavě upozorňuje pan oponent ve svém posudku. Právě toto dílo bylo prvním kusem odborné literatury, ve kterém jsem měl možnost se o Jeronýmovi podrobněji dočíst. Molnár v tomto díle na několika stránkách reflektuje především životní osudy mistra Jeronýma, jeho kolegiální vztah k Janu Husovi a také pohled italských učenců přítomných na Kostnickém koncilu při jedné z posledních Jeronýmových ²⁰⁰⁷ řečí. O Jeronýmových filosofických textech nebo filosofii jako takové však Molnár příliš nemluví.

Molnárovo dílo tedy bylo pro mou práci důležité, neboť mě jeho četba vedla k dalšímu obstarávání literatury k myšlenkám a životním osudům Jeronýma Pražského a postupnému zjišťování, že k tomuto tématu existuje v zásadě rozsáhlé bádání, které reflektuje i obsah některých Jeronýmových textů (především kvestie UMAQ) a to jak dosud vydaných, tak i dosud pouze rukopisně zachovaných.

Na základě studia obstaraných pramenů pak vzniká první kapitola předložené práce, jejímž obsahem je právě souhrn dosavadního stavu bádání nad životem i dílem mistra Jeronýma. V této kapitole předkládám nejdůležitější teze a zlomové okamžiky ve zkoumání osobnosti našeho mistra, přičemž vycházím z výběru nejdůležitějších pramenů vydaných v letech 1697 – 2007.

Právě při četbě primárních i sekundárních pramenů jsem si stále více uvědomoval určitou souvislost Jeronýmova života a jeho filosofického myšlení. Proto jsem ústřední

kapitolu práce nazval „Filosofie v kontextu života“. Popisují v ní jak Jeronýmův životní osud, tak některé aspekty jeho filosofických textů a to od doby Jeronýmova narození, o kterém toho víme velmi málo, až do jeho smrti v Kostnici 30. května 1416. Důraz zde však kladu především na období ohraničené získáním bakalářského titulu na Pražské univerzitě roku 1398 a jeho politicky zabarveným vystoupením na Knínově kvodlibetu roku 1409, tj. Chválou svobodných umění, jejímž posledním editorem a také překladatelem je již zmíněný Amedeo Molnár.

V práci se tak pokouším poukázat na Jeronýmou roli při recepci učení Johna Wyclifa na Pražské univerzitě, na jeho cestu do Jeruzaléma, na jeho studium v Paříži, v Kolíně nad Rýnem a v Heidelbergu a na tamní disputace. Především tyto disputace a jejich obsah jsou předmětem mého zájmu v těchto podkapitolách. Zejména při analýze a interpretaci heidelberské kvestie UVGS, chronologicky prvnímu známému dílu z pera našeho mistra, ukazují aspekty Jeronýmova realistického myšlení, přičemž mj. poukazují na některá tvrzení, se kterými přišlo dosavadní bádání a která jsou podle mého názoru mylná – například na tvrzení Alaina de Libery o Jeronýmově autentickém platonismu v otázce „platonských“ idejí.

V dalších podkapitolách se pak věnuji filosofickému přístupu Jeronýma Pražského k teologickým otázkám a jeho působení na Pražské univerzitě v letech 1406 – 1409, včetně kvestií, které zde tento významný přítel Jana Husa řešil. Podobně jako v případě kvestie UVGS zde poukazují jak na Jeronýmův text jako takový, tak na jeho zdroje, z nichž některé dosud nebyly dosavadním bádáním zachyceny a na omyly, které starší bádání prezentovalo – to se týká například Jeronýmova údajného výroku o d'ábelských hereticích, který měl převzít od sv. Anselma. Zároveň v těchto souvislostech přihlížím k rukopisnému zachování zmíněných kvestií a srovnávám je s dosavadními edicemi.

Souhrně je tedy možné říci, že v první kapitole práce předkládám nejdůležitější poznatky dosavadního bádání, abych se je poté v centrální kapitole práce pokusil rozvinout a vyjasnit nebo naopak zproblematizovat a naznačit tak určité další možnosti bádání nad Jeronýmem, jenž bývá často zastíněn osobností svého přítele, Jana Husa.